

FILOSOFIA SECURITĂȚII VERSUS SECURITATEA FILOSOFIEI

Ion Sîrbu, dr. hab,
Academia Militară „Alexandru cel Bun”

Filosofia securității, parte componentă a ecosofiei, are în centrul său de atenție problema securității trecută prin prisma omului, a valorilor umane. Securitatea – necesitatea universală proprie naturii, societății și omului. Toate entitățile – materiale, sociale și virtuale, au nevoie de un anumit minimum de Securitate. Lipsa acestuia amenință funcționalitatea și ființarea oricărei entități sau sistem.

Securitatea e relativă și temporară, iar insecuritatea absolută și eternă. Natura, universul în întregime, se prezintă ca eternitatea schimbărilor, modificărilor, aparițiilor și disparițiilor diverselor entități. Securitatea nu e altceva decât momentul, perioada permanentului, constantului în lucruri și fenomene.

Filosofia securității invocă și securitatea filosofiei. Absolutizarea științei a dus la insecuritatea filosofiei care totuși e temporară. Cunoașterea filosofică și cea științifică se completează reciproc și în profunzime sunt inseparabile și necesare una alteia.

Introducere

Terminul de Securitate e polivalent și multiaspectual. Anume acest lucru m-a determinat în publicațiile anterioare, să afirm că securitatea pe drept poate fi considerată nu pur și simplu un termen, dar chiar concept filosofic cu status de categorie. Categoriile filosofice sau cele mai generale noțiuni ale acesteia, de regulă, se manifestă în toate domeniile și sferile realității – societate, natură, cunoaștere, sau cel puțin în unele dintre acestea.

Securitatea e o necesitate și o stare universală proprie realității în întregime și în fragmente sau părți. Ea e o caracteristică a oricărei entități materiale, sociale, spirituale și virtuale. Securitatea dialectic presupune insecuritatea. Ambele sunt palpabile, în modificare, schimbare, dezvoltare, creștere și descreștere, în opoziție permanentă, în trecere și transformare reciprocă.

Avînd în vedere cele enunțate, sar putea vorbi de necesitatea elaborării unei filosofii a securității. Care ar fi trăsăturile, cei mai generali indici caracteristici, aspectele și laturile fundamentale ale acesteia?

Filosofia tradițională și cea a epocii, pot fi oare și ele analizate prin prisma securității și a insecurității? Care ar fi nucleul, sau partea cea mai importantă a filosofiei securității? Prezentul articol sper că conține o variantă de răspunsuri la aceste și alte întrebări similare.

Material și metod, etc

Problemele ce țin de Securitate întotdeauna au fost în centrul atenției oamenilor de stat, militarilor, producătorilor de armament, creatorilor de tehnică și noi tehnologii, constructorilor și medicilor, etc. O deosebită importanță securitatea o are astăzi în epoca problemelor globale, ciberneticii și a internetului. Securitatea umană, însăși existența omului și a vieții de pe Terra sunt amenințate astăzi la modul cel mai serios sau critic. Toate acestea, de rind cu insecuritatea filosofiei la etapa actuală, mi-au servit ca material pentru aplicarea analizei, sintezei, generalizării, extrapolării, unității istoricului și logicului, a dialecticii în fundamentarea și edificarea concepției și ideilor înaintate de mine în acest articol.

Rezultate și discuții

Accentuez faptul că filosofia securității e o componentă a ecosofiei sau înțelepciunii ecologice. Aceasta e interpretată de mine ca o nouă filosofie a contemporaneității; filosofia supraviețuirii, securității și dezvoltării durabile a omului, societății și naturii terestre; filosofia problemelor globale, integral cuprinse în problema globală imperativă: problema antropoecologică. Ultima se prezintă ca problema funcționării, ocrotirii, menținerii și dezvoltării durabile a organismului și psihicului uman [1].

Ocrotirea și menținerea naturii umane în viziunea I.V.Cernicova, e problema globală a civilizației inovaționale care nu e altceva decât un aspect al crizei identității. Conform opiniei ei, problema identității în discursul filosofic, a fost precăutată până în prezent în 3 dimensiuni: individuală, socială și culturală. Acum e necesar de a apela și la a patra – dimensiunea biologică [2]. Componenta biologică a naturii omului, consideră ea, a fost acea bază invariabilă pe care s-a constituit evoluția umană. Posibilitatea în discuție a modificării acestei baze crează o situație calitativ nouă. Valorile culturale și sensurile ființării umane în direct sunt legate de corporalitatea omului. Dacă anterior se considera că omul, grație reflexivității sale, transformă lumea înconjurătoare, singur rămânând constant, apoi acum activitatea tehnologică crează o bază reală pentru schimbarea componentei biologice a naturii umane. Ea ajunge la concluzia finală că conservarea umanității, a identității ei naturale trebuie sa fie necoordonată și poate fi privită ca imperativ categoric [2, p. 10].

Amenințările din partea științei și a noilor tehnologii

Securitatea naturii umane este și poate fi în viitor grav amenințată de aplicarea incoerentă, nechibzuită și deseori chiar antiumană, a recentelor și viitoarelor realizări ale științei și tehnicii. Geneticienii și medicii din SUA și alte țări dezvoltate pot astăzi îndeplini voința părinților de a naște copii de un anumit gen, cu ochi de o culoare sau alta, copii cu un tată și două mame, etc. Combinația genelor a două femei într-un prunc, despre care relatează mass-media poate avea urmări imprevizibile și ar trebui să fie interzise prin lege.

Omul, specia umană prin dezvoltarea științei, aplicată în noile tehnologii, a ajuns la un așa nivel de dezvoltare, care poate duce la autonomicitate și chiar la lichidarea vieții terestre. Reese că insecuritatea e absolută pe când securitatea e relativă.

Securitatea naturii umane pare a fi amenințată de două direcții ale dezvoltării tehnologiilor convergente (NBICS). Fiind aplicate în tratamentele medicale și în fortificarea organelor de simț ale omului, primele patru (NBIC) se vor amplifica prin convergență, iar rezultatele în afară de cele previzibile pot fi și neprevizibile.

Prima direcție a NBIC – tehnologii constă în aplicarea lor la tratarea diverselor devieri în dezvoltarea și funcționarea organismului uman. Individul poate fi nu numai tratat, dar și fortificat prin diverse cipuri și implante. Ochii nevăzători, spre exemplu, prin intermediul acestora pot deveni nu pur și simplu văzători dar neobișnuit de văzători, căpătând însușirea de a vedea și în infraroșu, ultraviolet, etc.

Până unde poate ajunge perfecționarea continuă a organismului uman? Știința actuală poate crea țesuturi și chiar organe din celulele pacientului. E acceptabilă oare această direcție? Cred că da. Dar dacă vom continua, din motive de mediu incompatibil cu viața, să fortificăm organismul uman cu componenți nebiologici nu ajungem oare la chiborgi și la nimicirea omului?

Direcția a doua ține de înzestrarea mașinii sau a robotului cu inteligență umană. Poate oare să existe intelectul uman pe bază nebiologică? Unii filosofi, nemaivorbind de reprezentanții tehnologiilor informaționale, admit această posibilitate. Nimic nu e imposibil, totul cândva va fi posibil. Acest principiu dacă va fi aplicat asupra organismului uman va duce la dispariția omului. Nu mai bine, mai corect ar fi să facem tot posibilul pentru menținerea mediului natural compatibil cu viața? Cred că răspunsul rațional poate fi numai afirmativ și aceasta ține de tehnologiile sociale adăugate la primele patru, de educație, spirituală și morală, care țin de științele socioumane, de filosofie ca nucleu al acestora.

Insecuritatea și securitatea filosofiei.

Filosofia astăzi singură s-a pomenit în insecuritate. Vinovată e dezvoltarea științei și tehnicii care sunt mai aproape de viața de toate zilele, de omul practic, dar și însăși filosofia tradițională, elitară și neadaptată la viață și realitățile concrete ale acesteia. Securitatea filosofiei constă în modificare, în reflectarea realității prin prisma valorilor umane modificate și ele prin prisma înțelepciunii ecologice sau a ecosofiei, care trebuie să caute variante de soluționare a problemelor de orice gen care amenință securitatea umană și a vieții.

Planeta noastră în întregime și viața de pe ea sunt astăzi în pericol, mai mult în insecuritate decât în securitate. Securitatea acestora poate fi amenințată atât din cosmos, cât și din partea societății umane. Mass-media, bazându-se pe realizările oamenilor de știință relatează informații despre un asteroid cu o

mărime de circa 1,5 km care la 19 aprilie 2017 va trece pe o traectorie apropiată de Terra. Nici un alt corp ceresc de o astfel de mărime în ultimii 450 ani nu a trecut atât de aproape de Terra. Asteroidul dat nu va cădea pe planeta noastră dar în viitor nimeni nu garantează că nu se va întâmpla așa ceva.

Dezastre naturale avem tot timpul pe planetă. Uraganele, tsunamis, cutremurile de pământ devastatoare, erupțiile vulcanice, căderile de meteoriți, ciclul natural de întoarcere la o epocă glaciară și altele amenință securitatea oamenilor și chiar a întregii vieți terestre [3].

Schimbarea climei terestre, care se manifestă din ce în ce mai vizibil poate avea urmări catastrofale pentru omenire și majoritatea formelor de viață. Același lucru se poate afirma și despre poluarea mediului natural.

Securitatea umană este amenințată și de diverse fenomene negative, care au loc astăzi în societatea umană. Printre acestea pot fi evidențiate războaiele locale, care au loc mereu și duc la migrații masive de oameni, la creșterea nemaivăzută și incontrollabilă a numărului refugiaților în țările dezvoltate economic și democratice.

Întreaga umanitate este serios îngrijorată de acțiunile agresive din ultimii ani ale Federației Ruse, care pot duce la al treilea și ultim război mondial, în rezultatul căruia va dispărea umanitatea și poate chiar viața terestră. Toate acțiunile Rusiei pe arena mondială par a fi o repetare a acțiunilor Germaniei hitleriste înainte de al doilea Război Mondial. SUA, dar mai ales UE nu cred că Rusia de azi poate repeta experiența Germaniei hitleriste de eri.

Dacă nu va triumfa rațiunea și spiritualitatea, toleranța și bunătatea, umanismul și moralitatea, întreaga viață de pe Terra e în pericol de moarte și insecuritate absolută.

Necesitatea filosofiei securității și a toleranței.

Reieșind din cele menționate ajung la concluzia că este necesară o filosofie a securității. Această filosofie de rând cu o filosofie a toleranței, o filosofie digitală, cu etica ecologică globală, cu problemele filosofice ale ecologiei generale, ale ecologiei sociale și ale antropologiei, de rând cu filosofia paranormalului, va fi o componentă vizibilă a ecosofiei. Ecosofia este filosofia actuală a suăpraviețuirii, securității și dezvoltării durabile a omului, societății și naturii terestre, filosofie a toleranței, bunătății, spiritualității și moralității umane.

Toleranța e un aspect al înaltei moralități. Ea e pluralistă, multiaspectuală și mozaică. Toleranța, afirmă B.S. Galimov [2, p. 10], - semnifică stima, acceptarea, înțelegerea diversității multiplelor culturi a popoarelor lumii, a formelor autoexprimării, a modurilor de manifestare a individualității umane. Ea este favorizată de cunoștințe, sinceritate, comunicabilitate și de libertatea gândirii, conștiinței și convingerilor. Toleranța e armonia în diversitate. Ea nu e numai obligațiune morală, dar și necesitate politică și juridică. Am putea afirma

de rând cu Galimov, că toleranța contribuie la incheierea păcii, la schimbarea culturii războiului cu cultura păcii.

Toleranța nicidecum nu înseamnă înlesnire principială, indulgență nelimitată. Ea e o atârnare active ce se edifică în baza principiilor drepturilor universale și libertăților fundamentale ale omului. Ea nu poate servi îndreptăririi atentatelor la aceste valori fundamentale. Toleranța în aspect filosofic semnifică neabsolutizarea adevărului și refuzul dogmatismului.

Suntem obligați moral de a fi toleranți cu cei ce sunt toleranți cu noi. Dar cu cei ce nu ne tolerează? Putem oare mereu tolera agresivitatea Rusiei? Cred că nu.

Puterile europene l-au tolerat pe Hitler și agresiunile sale inițiale (anexarea Austriei, Cehoslovacia...) și ce a ieșit din toate acestea? Nu orice comportament trebuie tolerat, mai ales cel agresiv. Fiind toleranți cu agresorii, infractorii, etc. putem deveni intoleranți față de jertve, ceea ce nu e admisibil.

Toleranța ține și de securitate. Filosofia securității la rîndul ei ține și ea de filosofia toleranței. Am putea vorbi aici de o anumită convergență.

Filosofia securității ca și însăși securitatea are mai multe aspecte și probleme. Ea, în ultimă instanță e concentrată asupra omului. Nucleul ei îl constituie - Menținerea naturii umane ca Imperativ Categoriec. Ultima e și ca o strategie, or toate celelalte probleme și aspecte sunt ca tactici, iar fără tactici nu există nici strategii.

Stăvilirea agresivității Rusiei e foarte importantă pentru umanitate, dar numai pentru o anumită perioadă. Combaterea terorismului la fel e temporară și poate fi privită ca o tactică până cînd nu va fi eliminată din viața societății.

Securitatea cibernetică e necesară de instaurat atîta timp cît există pericolul din partea anumitor indivizi sau state.

Dezastrele și calamitățile naturale și tehnogene la fel încalcă, amenință securitatea. De aici și necesitatea solidarității și coeziunii umane pentru a le confrunta colectiv.

Toate cele enumerate și altele de același gen, în ultimă instanță, pot duce la amenințarea securității umane, la amenințarea existenței naturii umane. Dacă omul nu va exista, nu mai au importanță celelalte existențe. Dacă nu e Omul, nimic nu e...

Filosofia securității e securitatea privită prin prisma omului, a valorilor umane, a prezentului și viitorului acestora.

Concluzii

Filosofia securității e o parte componentă a ecosofiei sau înțelepciunii ecologice.

Menținerea, ocrotirea naturii omului e problema globală, care include în sine toate celelalte probleme.

Filosofia securității are tangențe cu filosofia toleranței și filosofia digitală. Ultima reflectă filosofic realitatea actuală a omului și a societății umane care sunt aproape „digitalizate”.

Natura omului e amenințată atât de fortificarea organelor de simț și a organismului uman, cât și de înzestrarea cu calități umane a mașinilor sau roboților.

Problema fundamentală a filosofiei securității e problema ocrotirii și menținerii naturii omului. Aceasta e direcția strategică a filosofiei securității. Toate celelalte aspect sunt temporare și se manifestă ca tactici ale filosofiei securității.

Existența filosofiei securității imperativ presupune existența filosofiei. Orice nouă filosofie este tot filosofie. Ultima odată apărută nu dispare. Or, în fiecare generație vor exista oameni care au nevoie de filosofie. Aceasta, însă, trebuie să reflecte adecvat realitatea și să dea soluții rezonabile la diversele probleme care apar și vor apărea în viitor.

Valoarea supremă, propagată de filosofie, trebuie să fie omul care nu poate exista ca om fără și în afara altor forme de viață.

Cunoașterea filosofică completează și umanizează cunoașterea științifică, iar aceasta-i servește ca bază reală, rațională și practică pentru dezvoltarea sa proprie. Reciprocitatea trebuie să le domine, să le servească de principiu fundamental.

Bibliografie:

1. Sîrbu Ion. Ecosofia și filosofia ecologică. Iași, 2000, 370p.
2. Чумаков А.Н., Королёв А.Д. Философия. Толерантность. Глобализация. К итогам VII Российского Конгресса // Вопросы философии. М. 2016, № 7, с. 6-20.
3. Roceanu Ion (coordonator). Dezastrele naturale și efectele asupra populației. Ed. Universitară, București 2008, 150 p.